

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту
(найменування кафедри)

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
(шифр та найменування спеціальності)
за освітньою програмою професійного/наукового спрямування
«Облік і аудит»
(назва освітньої програми)

на тему «Особливості обліку і контролю доходів і витрат на прикладі
Фермерського господарства «Юрескул»
(назва теми)

Виконавець:

Студент ФМОІТ

Юрескул Надія Сергіївна

(Прізвище, і'мя, по-батькові)

/підпис/

Науковий керівник:

Д.е.н., професор

(науковий ступінь, вчене звання)

Лоханова Наталія Олексіївна

(Прізвище, і'мя, по-батькові)

/підпис/

ОДЕСА-2023

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми.

Будь-яке підприємство в ході своєї господарської діяльності стикається з питаннями формування доходів і витрат. При тому максимізація доходів і оптимізація витрат становить мету майже кожної системи управління.

У зв'язку з цим накопичення інформації, облік, аналіз, контроль доходів і витрат становить інтерес для підприємств всіх галузей економіки і видів діяльності, і зокрема, сільськогосподарських підприємств, а саме – фермерських господарств.

Фермерські господарства ставлять на меті своєї роботи створення умов для отримання прибутку, який у свою чергу визначається шляхом порівняння отриманих доходів від сільськогосподарської діяльності з сумою накопичених витрат. При тому має місце певна специфіка складу доходів і витрат в сільському господарстві, а також особливості документального оформлення відповідних операцій щодо їх виникнення.

У сучасній літературі проблемам обліку в сільському господарстві присвячені роботи таких вчених, як: Г.Г. Кірейцев, М.М. Коцупатрий, М.Ф. Огійчук, Л.К.Сук та інші.

Через названі причини дослідження питань особливостей обліку і контролю доходів і витрат в сільськогосподарській діяльності представляється актуальним.

Мета дослідження полягає в тому, щоб на підставі ознайомлення з діючою системою обліку і контролю доходів і витрат на прикладі фермерського господарства «Юрескул» визначити її особливості і надати пропозиції щодо удосконалення.

Завдання дослідження полягають в тому, щоб:

- дослідити теоретичні засади організації обліку доходів і витрат діяльності, а саме поняття, порядок визнання і класифікації відповідних економічних об'єктів;
- описати порядок документального оформлення і обліку доходів і витрат від звичайної діяльності з урахуванням специфіки сільського господарства;
- встановити дискусійні питання обліку доходів і витрат діяльності в сільському господарстві;
- надати загальну економічну характеристику підприємства-базису дослідження – ФГ «Юрескул»;
- критично проаналізувати особливості діючої практики обліку у фермерському господарстві «Юрескул»;
- провести аналіз доходів і витрат від звичайної діяльності в ФГ «Юрескул»;
- описати завдання і джерела контролю доходів і витрат діяльності;
- дослідити методику проведення перевірки доходів і витрат діяльності в сільському господарстві;

- надати пропозиції щодо поліпшення діючої практики обліку доходів і витрат діяльності у ФГ «Юрескул» та таке інше.

Об'єкт дослідження становить система доходів і витрат від звичайної діяльності в сільському господарстві.

Предметом дослідження є питання обліку і контролю доходів і витрат діяльності на прикладі ФГ «Юрескул».

Методами дослідження в роботі є системний підхід, а також аналіз сучасних нормативних документів і спеціальної літератури, критична оцінка практики обліку, порівняльний аналіз, коефіцієнтний аналіз, графічні методи, опитування управлінського персоналу та таке інше.

Інформаційну базу дослідження становлять Закони України, національні П(С)БО, економічна література з питань обліку, контролю, аналізу, управління в сільському господарстві, фінансова звітність, реєстри обліку і первинна облікова документація підприємства – фермерського господарства «Юрескул».

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота бакалавра складається зі вступу, 3 розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Основний зміст роботи викладено на 60 сторінках.

Список використаних джерел складається з 37 найменувань. Робота містить 14 таблиць, 2 рисунка, 18 додатків.

Апробація результатів дослідження. Пропозиції, сформульовані в ході проведення дослідження отримали ухвалення з боку управлінського персоналу фермерського господарства «Юрескул» і взяті до запровадження.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі роботи **«Теоретичні засади обліку доходів і витрат в аграрному секторі»** розглянуто теоретичні засади організації обліку доходів і витрат діяльності, а саме поняття, порядок визнання і класифікації відповідних економічних об'єктів; описано порядок документального оформлення і обліку доходів і витрат від звичайної діяльності з урахуванням специфіки сільського господарства; досліджено дискусійні питання обліку доходів і витрат діяльності в сільському господарстві тощо.

У другому розділі роботи **«Діюча система обліку і аналіз доходів і витрат діяльності у фермерському господарстві»** досліджено загальну економічну характеристику ФГ «Юрескул»; критично проаналізовано особливості діючої практики обліку у фермерському господарстві «Юрескул»; проведено аналіз доходів і витрат від звичайної діяльності в ФГ «Юрескул».

У третьому розділі роботи **«Система контролю доходів і витрат діяльності у фермерському господарстві «Юрескул»** розкрито завдання і джерела контролю доходів і витрат діяльності; методику проведення перевірки доходів і витрат діяльності в сільському господарстві; надано

пропозиції щодо поліпшення діючої практики обліку доходів і витрат діяльності у ФГ «Юрескул».

ВИСНОВКИ

На підставі проведеного дослідження обліку доходів і витрат фермерського господарства на прикладі ФГ «Юрескул» можна зробити такі основні висновки:

1. Фермерське господарство складає фінансову звітність за спрощеною формою, оскільки відноситься до суб'єктів малого підприємництва за формою 1- м, 2- м. «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва».

2. Проведений в роботі аналіз довів, що фермерське господарство «Юрескул» суттєво збільшило свої доходи у 2021 році порівняно з 2020 роком.

Доходи звичайної діяльності в цілому за 2021 рік склали 14899,7 тис. грн., що на 10101,7 тис. грн. або на 210,54% вище рівня попереднього 2020 року.

Найбільшу частку в доходах складають чисті доходи від основної діяльності, а саме від реалізації сільськогосподарської продукції, робіт, послуг.

Так, у 2021 році відповідна частка чистого доходу від реалізації в загальній сумі доходів складала 98,3%, в 2020 році – 95,8%. Таким чином, за 2021 рік частка збільшилася на 2,5%.

Чистий дохід від реалізації сільськогосподарської продукції у 2021 році порівняно з попереднім 2020 роком зріс на 10046 тис. грн. чи 218,52%.

Отже, як бачимо, господарство суттєво збільшило обсяги власної діяльності.

Що стосується інших операційних доходів, то їх частка в 2021 році складає 1,7%, що на 0,8% менше рівня 2020 року.

В абсолютному вимірі інші операційні доходи в 2021 році склали 256,4 тис. грн., що на 136 тис. грн. менше рівня попереднього 2020 року.

У відносному рівні зменшення інших операційних доходів у звітному 2021 році відбулося на 112,96%.

3. Витрати діяльності фермерського господарства у 2021 році склали в цілому 11505,1 тис. грн., що на 6907,1 тис. грн. більше рівня 2020 року, коли вони склали 4598 тис. грн. Приріст витрат діяльності у 2021 році порівняно з 2020 роком склав 150,2%.

У складі витрат діяльності найбільшу частку складає собівартість реалізації сільськогосподарської продукції, робіт, послуг.

Так, відповідна частка собівартості реалізації в загальній сумі витрат у 2021 році склала 94,4 %, що на 4,6% більше частки в попередньому році.

Інші операційні витрати в 2021 році склали 493,9 тис. грн., що на 143,2 тис. грн. більше попереднього 2020 року.

Інші витрати в 2021 році склали 148,6 тис. грн., що на 29,6 тис. грн. або на 24,9% вище попереднього 2020 року.

4. Основним джерелом доходів ФГ «Юрескул» є дохід від реалізації фермерської продукції, насамперед, рослинництва.

Зокрема, господарство вирощує і реалізує озиму пшеницю, пшеницю, ріпак, соняшник, ячмінь.

Для обліку доходів діяльності господарство використовує рахунки класа 7, зокрема: 70 «Доходи від реалізації», 71 «Інший операційний дохід» та інші.

Доходи відображаються за принципом нарахування, тобто в момент відвантаження сільськогосподарської продукції робиться запис за дебетом рахунку 36 «Розрахунки з покупцями і замовниками» і кредитом рахунку 70 «Доходи від реалізації».

Сума доходу від реалізації підлягає зменшенню на суму ПДВ записом за дебетом рахунку 70 і кредиту рахунку 641.

До складу інших операційних доходів на підприємстві відносять такі види витрат як відсотки по депозитам отримані, надлишки запасів, встановлені при інвентаризації, доходу від продажу необоротних активів.

Відзначимо, що підприємство некоректно застосовує відповідний рахунок 71 «Інші операційні доходи» для обліку деяких з наведених доходів.

Оскільки, в умовах коректного ведення обліку доходів за видами діяльності, відсотки за депозитами отриманими, мають бути враховані на рахунок 732 «Інші фінансові доходи».

Тоді як для обліку доходів від продажу необоротних активів має застосовуватися спеціальний субрахунок на рахунок 746 «Інші доходи», враховуючи, що відповідні доходи стосуються не операційної, а інвестиційної і іншої діяльності.

Між тим, враховуючи, що господарство є СМП, застосований ним підхід в певній мірі є зрозумілим. Водночас, для забезпечення системи обліку вимогам діючого Плану рахунків доцільно привести облік доходів у відповідність з ним і налагодити чітке розмежування доходів за видами діяльності.

5. Особливістю накопичення прямих витрат у ФГ «Юрескул» є їх узагальнення за видами сільськогосподарської продукції (пшениця, пшениця озима, соняшник, ріпак, ячмінь тощо).

Кожному виду продукції рослинництва відповідає окремий, спеціально відкритий рахунок аналітичного обліку на рахунок 23 «Виробництво» з розмежуванням «Озима пшениця», «Озимий ріпак», «Озимий ячмінь», «Соняшник» тощо.

У дебет рахунку 23 безпосередньо відносяться прямі матеріальні витрати, прямі трудові витрати, прямі витрати на сплату єдиного соціального внеску тощо на виробництво сільськогосподарської продукції (продукції рослинництва).

Непрямі виробничі витрати, що мають характер загальногосподарських, узагальнюються, з одного боку, на рахунок 91 «Загальногосподарські витрати», з іншого, - безпосередньо на рахунок 90 «Собівартість реалізації».

Зокрема на рахунку 90 «Собівартість реалізації» розмежуються такі статті витрат:

- єдиний податок сільськогосподарського виробника;
- заробітна плата загальногосподарського персоналу;
- загальногосподарські матеріальні витрати;
- податки та оренда;
- інші загальногосподарські витрати;
- інші загальногосподарські витрати;
- ремонтні послуги;
- собівартість реалізованої продукції, робіт, послуг власного виробництва тощо.

Рахунок 90 «Собівартість реалізації» набуває ролі калькуляційного, за дебетом якого збираються всі фактичні витрати на виробництво сільськогосподарської продукції, а за кредитом – здійснюється списання відповідної суми на фінансовий результат звітного періоду.

Рахунок 90 залишку не має, тоді як на рахунках 23 «Виробництво» і 27 «Сільськогосподарська продукція» залишок є.

Так, на рахунку 23 залишок становить суму витрат в незавершеному сільськогосподарському виробництві на початок і кінець звітного періоду.

Незавершене виробництво в сільському господарстві розкриває вартість фактичних витрат по незібраній сільськогосподарській продукції в стадії вирощування до моменту збору врожаю.

А залишок на рахунку 27 «Сільськогосподарська продукція» становить вартість готової сільськогосподарської продукції, що зберігається на місцях зберігання і ще не реалізована.

У ФГ «Юрескул» зазвичай незначні залишки сільськогосподарської продукції на кінець року, враховуючи, що господарство здійснює заходи для максимального продажу запасів, щоб уникнути їх псування в процесі зберігання.

6. Дослідивши облік витрат, були визначені деякі недоліки підходу, що застосовує фермерське господарство:

1. Фермерське господарство визначає собівартість вирощування сільськогосподарської продукції лише за прямими виробничими витратами (матеріальними, трудовими, іншими прямими).

Загальногосподарські витрати, як було розкрито вище, до виробничої собівартості на рахунок 23 «Виробництво» з кредиту рахунку 91 «Загальногосподарські витрати» не списуються. Відповідно, вони в повній сумі відносяться безпосередньо на собівартість реалізованої сільськогосподарської продукції на рахунок 901. У результаті неможливо визначити повну фактичну собівартість вирощування сільськогосподарської продукції.

2. Підприємство не використовує для ведення обліку основний метод оцінки сільськогосподарської продукції за справедливою вартістю, який передбачений вимогами НП(С)БО 30 «Біологічні активи».

І разом з тим, не використовує повну фактичну виробничу собівартість для оцінки сільськогосподарської продукції, беручи за основу лише прямі витрати.

Таким чином, господарство не дотримується в повній мірі вимог НП(С)БО 30 і НП(С)БО 16.

3. Врахування загальновиробничих витрат в господарстві здійснюється за обмеженою кількістю статей, зокрема, в частині витрат на оплату праці загальновиробничого персоналу, матеріали на загальновиробничі цілі, ремонтні витрати тощо.

4. Доходи діяльності у фермерському господарстві враховуються без чіткого розмежування за видами діяльності.

Не відокремлюються фінансові доходи, а сума відсотків по депозитах потрапляє на рахунок інших операційних доходів

Це призводить до неможливості коректного визначення доходів за видами діяльності.

З метою поліпшення діючої системи обліку витрат можна порекомендувати:

1. Забезпечити повне дотримання діючих НП(С)БО 16 і НП(С)БО 30 відносно обліку сільськогосподарської продукції за одним з двох методів: або за справедливою вартістю, або за повною фактичною виробничою собівартістю.

2. Враховуючи, що метод повної фактичної собівартості є більш простим і зрозумілим для вітчизняної практики, саме він може бути взято за основу.

Застосування цього методу передбачає, що господарство має накопичити на рахунку 23 всі виробничі витрати – і прямі, і непрямі, якщо вони пов'язані з сільськогосподарським виробництвом.

3. Пропонується закрити рахунок 91 на рахунок 23 «Виробництво» з розподілом між видами сільськогосподарської продукції, що виробляється, а на рахунок 90 може потрапляти лише частина загальновиробничих витрат, які є нерозподіленими.

Такий підхід надасть можливість чітко калькулювати суму виробничих витрат, які витрачені на вирощування сільськогосподарської продукції.

4. Для забезпечення коректності накопичення доходів за видами діяльності необхідно дотримуватися рекомендованих діючим Планом рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань рахунків 7 класу і розмежовувати доходи від реалізації, інший операційний дохід, фінансові доходи і інші доходи.

Запровадження цих рекомендацій дозволить поліпшити діючу систему обліку доходів і витрат у ФГ «Юрескул».

АНОТАЦІЯ

Юрескул Н. С. «Особливості обліку і контролю доходів і витрат на прикладі Фермерського господарства «Юрескул»

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування» за освітньою програмою професійного спрямування «Облік і аудит».

(назва освітньої програми)

Одеський національний економічний університет. Одеса, 2023.

У роботі розглядаються теоретичні і практичні аспекти обліку, аналізу і контролю доходів і витрат на прикладі фермерського господарства «Юрескул», порядок документального оформлення і обліку доходів і витрат в сільськогосподарських підприємствах

Проаналізовано діючий стан обліку і контролю доходів і витрат в фермерському господарстві «Юрескул», проведено аналіз складу і структури доходів і витрат

Запропоновано удосконалити порядок контролю й відображення доходів і витрат фермерського господарства «Юрескул»

Ключові слова: фермерські господарства, доходи, витрати, облік, аналіз, контроль

ANNOTATION

Yureskul N. S. «Peculiarities of accounting and control of income and expenses on the example of the Farm «Jureskul»

Qualifying work on obtaining a bakalavr's degree in the specialty 071 «Accounting and Taxation» for the educational program «Accounting and auditing».

(title of the educational program)

- Odessa National Economics University. Odessa, 2023.

The work deals with the theoretical and practical aspects of accounting, analysis and control of income and expenses on the example of the Yureskul farm, the procedure for documentation and accounting of income and expenses in agricultural enterprises.

The current state of accounting and control of income and expenses in the "Yureskul" farm was analyzed, the composition and structure of income and expenses were analyzed

It is proposed to improve the procedure for control and display of income and expenses of the "Yureskul" farm.

Keywords: farms, income, expenses, accounting, analysis, control